

IELLEMA GÆRDDA

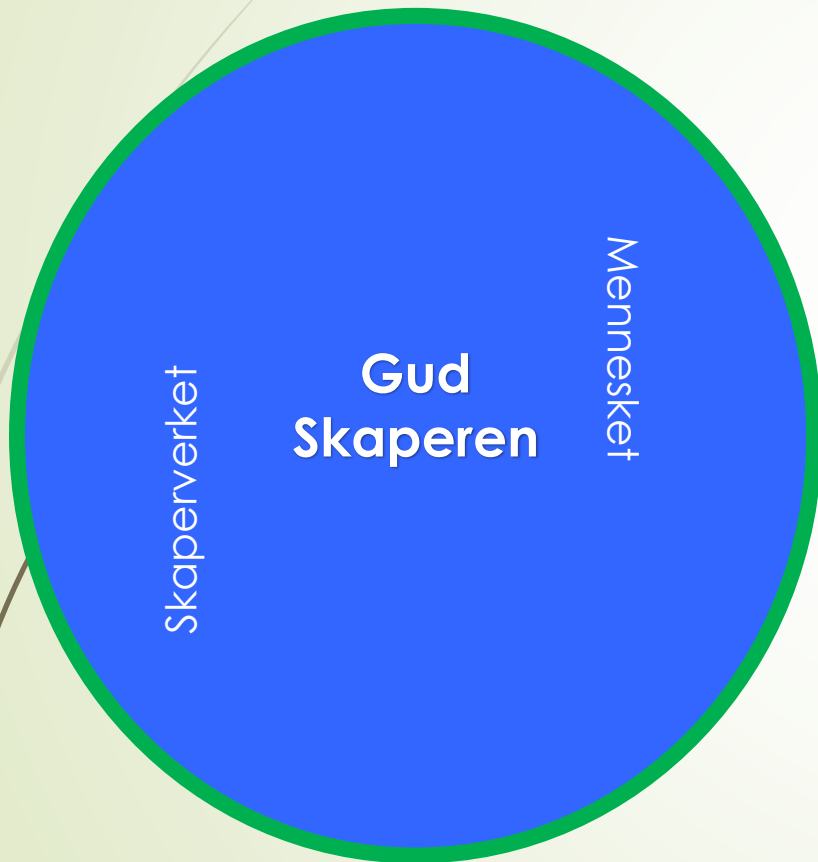
Samisk diakoni

IELLEMA GÆRDDA

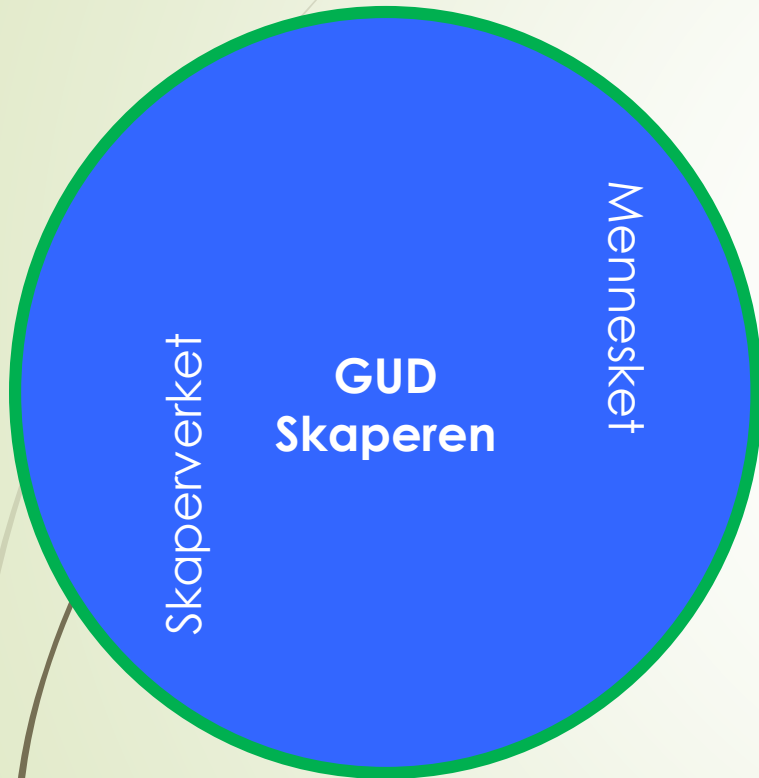
- ▶ Livets reinhage – Livets sirkel – The circle of life
- ▶ Det relasjonelle forholdet mellom Gud som skaper, mennesket og hele skaperverket.

IELLEMA GÆRDDA

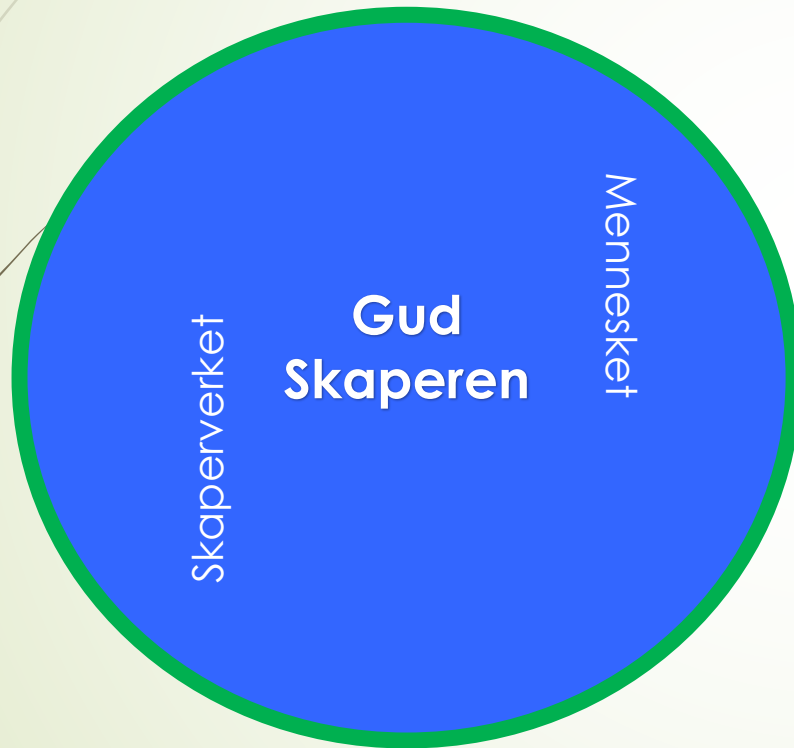
- ▶ Urfolks åndelighet har tradisjonelt sett vært **økosentrisk**, hvilket innebærer at skaperverket hele tiden har vært i sentrum av våre åndelige tradisjoner.
- ▶ Skaperverket er **selve rammen og essensen** i alt liv.
- ▶ Og Gud eller Skaperen er **livets kilde**.

IELLEMA GÆRDDA

- Mennesket er en **integrert del** av skaperverket og står i et **umiddelbart personlig forhold** til Gud og til skaperverket
- Mennesket er den **svake lenk** som må lære hvordan det skal finne sin plass i livets sirkel
 - mennesket trenger **åndelig veiledning og hjelp** til å fornye og gjenopprette gjensidighet og balanse i alle sine relasjoner
- **Allt liv er avhengig av** de grunnleggende relasjonene i livet:
 - til Gud
 - til oss selv
 - til våre medmennesker
 - til skaperverket

IELLEMA GÆRDDA

Diakon i lulesamisk område Anna Kuoljok

Den Norske Kirke

GUD

Mennesket

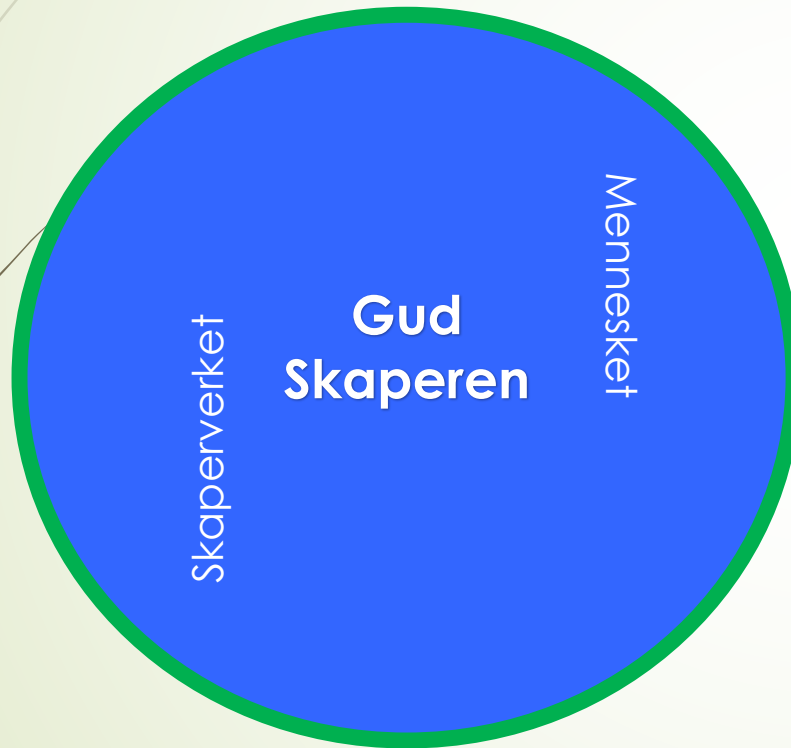
Samisk identitet

Samisk identitet er i stadig endring og utvikling på samme måte som samfunnet i øvrig.

- ▶ Hvordan den enkeltes samiske identitet utvikles, eller kommuniseres, beror blant annet på
 - ▶ om jeg kommer fra by eller bygd
 - ▶ om samer er i minoritet eller majoritet der jeg bor
 - ▶ på hvordan den lokale forskningsprosessen har vært
 - ▶ om jeg er oppvokst i en samisk primærnæring
 - ▶ om jeg har samisk som første språk
 - ▶ hva jeg arbeider med
 - ▶ hvem jeg er gift eller samboer med
 - ▶ og om mine foreldre, slektninger og samfunnet rundt meg er stolt av det samiske.

Samiske kristne/ kristne samer - samiske ikke kristne/ ikke kristne samer

GUD
Mennesket

Diakoni

Diakoni i DNK

Diakoni er kirkens omsorgstjeneste. Den er **evangeliet i handling** og uttrykkes gjennom:

- Nestekjærlighet
- Inkluderende fellesskap
- Vern om skaperverket
- Kamp for rettferdighet

Samisk diakoni

Å gi mennesket åndelig veiledning og **hjelp til å fornye og gjenopprette gjensidighet og balanse i alle sine relasjoner:**

- til Gud
- til seg selv
- til andre medmennesker
- til skaperverket

Gjensidighet og balanse

➤ Gjensidighet

- at all samhandling skal preges av gjensidig **respekt, motytinger** og **jevnlighet**
 - verdesystemet = en uformell ordning som varer over tid der to personer/ familier bytter tjenester seg i mellom.

➤ Balanse

- Synonymer = ord som har samme eller lignende betydelse
 - jambyrdig, likestilt, på samme nivå, sidestilt eller på høyde med

Diakoni

Samisk diakoni

Være brobygger

- ▶ Lytte oppmerksomt
- ▶ all samhandling skal preges av respekt, **motytinger** og jevnlikhet
- ▶ bruke det samiske åndelige språket for **personlig samhandling med skaperverket**

Den norske kirke

Nestekjærlighet

- ▶ all samhandling skal preges av gjensidig respekt, likeverd og **hjelp**

Inkluderende fellesskap

- ▶ se og bli sett

Vern om skaperverket

- ▶ et ansvar for å **bevare hele skaperverkets integritet**

Kamp for rettferdighet

- ▶ å stille seg ved siden av medmennesket, ikke som passiv tilskuer men i aktivt engasjement

Oppmerksom lytting

- Betyr at **vi gir vår totale og udelte oppmerksomhet til den person som snakker**. Dette forteller den andre at vi er interessert og opptatt av han eller henne. Vi kan ikke lytte ordentlig med mindre vi har dyp respekt og omsorg for andre.
- Vi lytter ikke bare med våre ører, men også med våre øyne, vårt sinn, hjerte og forestillingsevne. Vi lytter til hva som skjer inne i oss selv, samt hva som skjer i den personen vi hører på. Vi lytter til den andres ord, men vi lytter også til budskap som er skjult i og bak ordene. Vi lytter til stemmen, utseendet og fremtoningen, kroppsspråket og uttrykket til den andre. **Vi forsøker bare å ta opp i oss alt det som den som snakker sier verbalt og nonverbalt uten å legge til, trekke fra, eller forandre.**
- Vi kan **lære å bli en bedre lytter**, men det å lære det er ikke som å lære en ferdighet som legges til det vi allerede vet. Det er mer å skrelle vekk ting som forstyrrer lytting, det vi selv er opptatt av, det vi frykter og av hvordan vi kan svare på det vi hører. Når vi virkelig lytter hender det noen ganger at våre egne ideer og verdier endres.
- Å lytte godt vil si **å være sårbar**. Lytting er intenst krevende og man bør derfor ikke sette i gang med å lytte uten å ta det på alvor.

Brobygger

- Staben i Tysfjord har sagt at vi skal være brobyggere i vårt arbeid
- Diakonen har samtaler i Kirkegammen/ Kirken og samisk pilegrimsvandring
 - Vi bruker et trygt rom
 - Vi samtaler og reflekterer over alle våre grunnleggende relasjoner
 - Vi lytter oppmerksomt
 - Vi anerkjenner følelser
 - Vi bruker et samisk åndelig språk for veiledning og hjelp
 - Vi jobber som brobygger i forhold til alle de grunnleggende relasjonene

Et samisk åndelig språk

- Ritualer
 - Når vi setter opp en boplass, slenger ut varmt vann på marken, ved jakt etc.
- Fortellinger
 - Reinlykke, fiskelykke, hundelykke, om æhpar m.m.
- Samisk etikk og moral
 - For å **veilede og minne oss om verdier** knyttet til fellesskapet i livets sirkel
 - For **personlig samhandling** med skaperverket
 - For **overføring av våre verdier** til neste generasjon

IELLEMA GÆRDDA - hvordan uttrykke sin tro

- ▶ Samisk åndelighet eller tenkemåte inngår ofte i den uskrevne og tause samiske kulturkompetansen.
 - ▶ Den **overføres gjerne uten ord**, med henvisning til tradisjon, og utgjør en grunntenkning dypt forankret i samisk kultur og språk (Strategiplan for samisk kirkeliv).
- ▶ Det vil for mange samer føles unaturlig å snakke veldig mye, og høyt, om sin kristne tro.
 - ▶ Troen uttrykkes først og fremst **gjennom måten vi ivaretar alle våre grunnleggende relasjoner på**.
- ▶ Tidligere ble sterke følelser som for eksempel kjærlighet, i lulesamisk område, uttrykt gjennom **joiken**, eller sorgen ved dødsfall gjennom **armodit**.
 - ▶ I dag uttrykkes sterke følelser i forbindelse med begravelser ofte gjennom den tradisjonelle måten samiske salmer synges på der det legges inn ekstra halvtoner.

IELLEMA GÆRDDA - Overgrep og forsoning

- Alt liv er avhengig av de grunnleggende relasjonene i livet. Ved overgrep blir en eller flere av de grunnleggende relasjonene skadet/ ødelagt.
- Diakoniplanen pkt 3.2 *Diakonien i en samfunnssammenheng*
 - her settes diakonien inn i en historisk og samfunnsmessig ramme hvor forsoningsdimensjonen gjøres relevant for diakoniforståelsen.
- Forsoning handler om å gjenopprette brutte eller skadde relasjoner og legge grunnlag for ny tillit.

Gijtto!

Takk!

